

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від _____ № _____

ПОРЯДОК
організації системи раннього оповіщення про нові психоактивні речовини

1. Цей Порядок визначає механізм організації системи раннього оповіщення про нові та відомі психоактивні речовини (далі – система раннього оповіщення), суб'єктів системи раннього оповіщення, а також заходи з реагування на загрози, що були виявлені в процесі організації системи раннього оповіщення.

2. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні:

відомі психоактивні речовини – наркотичні засоби і психотропні речовини, включені до таблиць I-III Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 року № 770 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 19, ст. 91);

допоміжні діючі речовини – фармакологічно активні сполуки з властивостями, схожими на психоактивну речовину, які додають до психоактивної речовини з метою компенсації втрати її сили дії, що виникла при розведенні;

домішки – сторонні речовини (розчинники, кислоти, алкалоїди рослинного походження або синтезовані сполуки тощо), які можуть з'явитися під час синтезу, виробництва та переробки психоактивної речовини, що впливає на її чистоту;

загроза споживання психоактивних речовин – подія або явище, пов'язане з вживанням відомих та нових психоактивних речовин чи зловживанням лікарськими засобами, що можуть завдати шкоди здоров'ю, життю чи життєдіяльності особи або групи осіб;

зменшення шкоди споживання психоактивних речовин – комплекс заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків для життя і здоров'я населення, його

життєдіяльності та безпеки суспільства, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин, шляхом впровадження доказових втручань;

організація взаємодії суб'єктів системи раннього оповіщення – організація та забезпечення взаємодії між суб'єктами системи раннього оповіщення, що включає збір, узагальнення, аналіз та обмін інформацією, забезпечення оперативного інформування, а також методичний супровід їх діяльності;

наповнювачі – інертні або інші речовини, відмінні за хімічною структурою від психоактивної речовини, що додаються до неї з метою збільшення об'єму суміші та зменшення вмісту активного компонента;

нова психоактивна речовина – речовина природня або синтетична, у чистому вигляді або у вигляді суміші, яка не включена до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 року № 770 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 19, ст. 91), але здатна становити ризики для здоров'я населення та/або інші ризики, подібні до тих, що виникають у разі споживання та/або під час обігу наркотичних засобів або психотропних речовин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 року № 770 (Офіційний вісник України, 2000 р., № 19, ст. 91). Аналоги наркотичних засобів та психотропних речовин не відносяться до нових психоактивних речовин;

повідомлення про психоактивні речовини – структурована інформація про загрозу у сфері громадського здоров'я, пов'язану з відомими або новими психоактивними речовинами чи лікарськими засобами, що надсилається суб'єктам системи раннього оповіщення та/або іншим заінтересованим сторонам з метою запобігання негативному впливу на життя, здоров'я та життєдіяльність населення або окремих його груп (далі – повідомлення);

перевірка речовин – комплекс заходів, що передбачає визначення складу психоактивних речовин, у тому числі виявлення активних і допоміжних речовин, домішок, невідомих або високоризикових компонентів, та здійснюється з метою раннього виявлення загроз, інформування про ризики і зниження негативних наслідків для життя і здоров'я, а також забезпечення функціонування системи раннього оповіщення;

система раннього оповіщення – сукупність алгоритмів дій, процесів (заходів) щодо взаємодії з обміну інформацією між органами, що здійснюють заходи з раннього виявлення та реагування на події, що становлять загрозу для здоров'я населення щодо

наркотичних засобів, психотропних та нових психоактивних речовин, ризику їх обігу та вживання;

спалах споживання психоактивної речовини – це статистично або епідеміологічно значуще відхилення, що характеризується раптовим та/або швидким зростанням кількості випадків несприятливих подій, пов'язаних із вживанням психоактивної речовини (включаючи нову психоактивну речовину) або групи таких речовин, зокрема випадків вживання, інтоксикацій, передозувань, смертей та тяжких побічних реакцій на певній території або в групі населення;

невідповідні психоактивні речовини – психоактивні речовини, щодо яких під час обігу встановлено невідповідність заявленим фізико-хімічним властивостям, походженню та/або найменуванню, у тому числі нові психоактивні речовини.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори», «Про лікарські засоби» від 04 квітня 1996 року № 123/96-ВР, «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про систему громадського здоров'я» та інших нормативно-правових актах.

3. Система раннього оповіщення функціонує з метою раннього виявлення та реагування на події, що становлять загрозу для життя і здоров'я населення, пов'язані з появою нових психоактивних речовин, ризиками, пов'язаними із вживанням психоактивних речовин, а також із використанням лікарських засобів не за медичним призначенням або їх зловживанням, що можуть негативно впливати на наркотичну ситуацію в Україні, з метою запобігання шкоді життю і здоров'ю особи, груп осіб та населення в цілому.

4. Організацію взаємодії суб'єктів системи раннього оповіщення здійснює державна установа “Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України” (далі - Центр) з урахуванням процедур Європейського моніторингового центру з наркотиків та наркотичної залежності та Агентства Європейського Союзу з питань наркотиків.

Організацію та забезпечення взаємодії між суб'єктами системи раннього оповіщення передбачає збір, узагальнення, аналіз та обмін інформацією, забезпечення оперативного інформування, а також методичний супровід їх діяльності.

5. Основними завданнями системи раннього оповіщення є:

забезпечення виявлення та подальший моніторинг об'єктів, визначених у пункті 6 цього Порядку;

своєчасний обмін інформацією між суб'єктами системи раннього оповіщення стосовно об'єктів моніторингу, визначених у пункті 6 цього Порядку;

оцінка ризиків, пов'язаних з появою нових психоактивних речовин, а також змін щодо вживання відомих психоактивних речовин, зокрема змін моделей і способів вживання, одночасного вживання з іншими психоактивними речовинами, появи нових груп споживачів та наявності небезпечних допоміжних діючих речовин, домішок, а також інших ризиків та загроз для життя і здоров'я населення, що можуть виникати у зв'язку з появою і обігом психоактивних речовин;

реагування на виявлені загрози;

подання інформації щодо об'єктів моніторингу до Агенції Європейського Союзу з наркотиків, що забезпечує реалізацію політики щодо впровадження системи раннього оповіщення в Європейському Союзі.

6. Об'єктами моніторингу системи раннього оповіщення є нові та відомі психоактивні речовини, їх хімічний склад та їх будова, фізичні, фармакологічні, токсикологічні властивості, виявлені під час проведення лабораторного аналізу, документування клінічних випадків за результатами епідеміологічного моніторингу їх вживання, а також будь-які несприятливі події та явища для життя та здоров'я, пов'язані з їх незаконним обігом.

Моніторинг нових та відомих психоактивних речовин здійснюється, зокрема, щодо таких їх характеристик:

наявності у їх складі нових та/або допоміжних речовин, домішок і наповнювачів;

змін концентрації діючої речовини, що призводять до збільшення або зменшення сили її дії;

появи нових комбінацій психоактивних речовин;

випадків обігу психоактивних речовин із невідповідністю між заявленою та фактичною діючою речовиною, у тому числі коли під час незаконного обігу використовується інше найменування діючої речовини (випадки обігу невідповідних психоактивних речовин).

Моніторингу підлягають такі явища та процеси, пов'язані з незаконним обігом нових та вже відомих психоактивних речовин:

нові форми та моделі вживання психоактивних речовин або лікарських засобів, що пов'язані з високим ризиком для життя та здоров'я людини;

спалахи споживання психоактивної речовини.

7. Джерелами інформації системи раннього оповіщення є:

повідомлення від систем раннього оповіщення інших держав, Європейської агенції з наркотиків, Міжнародного комітету з контролю над наркотиками, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Управління організації об'єднаних націй з наркотиків і злочинності;

результати досліджень суб'єктів системи раннього оповіщення;

інформація, отримана в результаті моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні відповідно до Порядку проведення моніторингу наркотичної та алкогольної ситуації в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 689 (Офіційний вісник України, 2019 р., № 63, ст. 2195);

результати криміналістичного хімічного аналізу вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

результати токсикологічного аналізу біологічних зразків осіб із гострими інтоксикаціями психоактивними речовинами або лікарськими засобами;

результати судово-токсикологічного аналізу біологічних зразків у межах судово-медичних досліджень випадків смерті;

повідомлення про випадки гострих інтоксикацій психоактивними речовинами;

дані щодо випадків спалахів вживання психоактивних речовин;

інформація благодійних організацій та громадських об'єднань, зокрема, які надають послуги зменшення шкоди, та спільнот споживачів психоактивних речовин;

інформація отримана в результаті моніторингу Інтернет-ресурсів;

повідомлення експертів суб'єктів системи раннього оповіщення;

інформаційні системи органів державної влади, дані правоохоронних органів, закладів охорони здоров'я, наукових установ, міжнародних організацій та джерела інформації, не заборонені законодавством, які можуть бути використані для виявлення появи нових психоактивних речовин або інших загроз, пов'язаних з їх обігом і вживанням.

8. Суб'єктами системи раннього оповіщення є МОЗ, МВС, Національна поліція, Держмитслужба, Мін'юст, Держлікслужба, Держприкордонслужба, Державне бюро розслідувань; державна установа "Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України", підприємства, установи, організації і заклади, що належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, що віднесені ними до суб'єктів

системи раннього оповіщення, а також за згодою - СБУ, громадські об'єднання, які надають послуги із зменшення шкоди споживання психоактивних речовин.

9. Суб'єкти системи раннього оповіщення:

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цієї постанови визначають та надають Центру перелік підприємств, установ, організацій і закладів, що належать до сфери їх управління, які беруть участь у ідентифікації, встановленні та моніторингу психоактивних речовин, зокрема нових, для забезпечення функціонування системи раннього оповіщення;

у разі внесення змін до зазначеного переліку, інформують про це Центр протягом десяти робочих днів з дня настання таких змін;

здійснюють обмін інформацією між суб'єктами системи раннього оповіщення та надають Центру інформацію необхідну для проведення оцінки ризиків, відповідно до узгодженого механізму обміну інформацією між суб'єктами системи раннього оповіщення;

забезпечують участь в зустрічах суб'єктів системи раннього оповіщення та інших міжвідомчих заходах;

за необхідності надають Центру пропозиції щодо вдосконалення функціонування системи раннього оповіщення;

здійснюють обмін інформацією між суб'єктами системи раннього оповіщення, а також інформування міжнародних партнерів та відповідних міжнародних організацій;

інформують загальне населення та окремі його групи про ризики щодо виявлених загроз;

в межах компетенції проводять дослідження, пов'язані з незаконним обігом психоактивних речовин та наслідками від їх поширення;

розробляють та впроваджують нові підходи щодо профілактики та зменшення шкоди споживання психоактивних речовин;

надають пропозиції щодо внесення змін до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 травня 2000 року № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» (Офіційний вісник України, 2000 р., № 19, ст. 789) та щодо удосконалення законодавства стосовно попередження незаконного обігу наркотичних засобів.

10. МОЗ:

визначає як суб'єктів системи раннього оповіщення спеціалізовані установи судово-медичних експертиз, що відповідальні за збір та передачу інформації про випадки смертельних отруєнь внаслідок вживання психоактивних речовин;

визначає як суб'єктів системи раннього оповіщення заклади охорони здоров'я, що є складовою системи епідеміологічного нагляду та реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, що відповідальні за збір та аналіз даних на рівні відповідного регіону інформації щодо моделей вживання психоактивних речовин, включаючи динаміку вживання поширених у регіоні психоактивних речовин, тенденцій у вживанні та поширенні відомих для регіонального ринку психоактивних речовин, загрози, несприятливі події, які могли виникнути внаслідок вживання психоактивних речовин, нові групи споживачів, особливостей регіональної ситуації щодо обігу та вживання психоактивних речовин;

затверджує як суб'єктів системи раннього оповіщення за поданням структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, заклади охорони здоров'я, які надають екстрену (невідкладну), спеціалізовану медичну допомогу, зокрема, за психіатричну/наркологічну, що відповідальні за збір та передачу інформації про випадки гострих інтоксикацій, отруєнь, передозувань та інших станів, пов'язаних із вживанням психоактивних речовин;

посилює заходи скринінгу, діагностики та лікування осіб з психічними та поведінковими розладами вживання психоактивних речовин.

11. Центр:

надає постійно, а у разі виявлення нових психоактивних речовин — невідкладно інформацію щодо об'єктів моніторингу, отриману в процесі функціонування системи раннього оповіщення, до Агенції Європейського Союзу з наркотиків, Міжнародного комітету ООН з наркотиків, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Управління ООН з наркотиків і злочинності;

на постійній основі здійснює оорганізацію та забезпечення взаємодії між суб'єктами системи раннього оповіщення;

забезпечує збір, узагальнення, аналіз і оцінку інформації, що була надана суб'єктами системи раннього оповіщення;

оприлюднює інформацію про об'єкти моніторингу системи раннього оповіщення на веб-ресурсах Центру;

організовує та проводить зустрічі суб'єктів системи раннього оповіщення та інших заінтересованих сторін з метою оцінки виявлених загроз та обміну інформацією;

інформує суб'єктів системи раннього оповіщення про виявлені загрози для життя і здоров'я населення або окремих його груп, пов'язані з об'єктами моніторингу, визначеними у пункті 6 цього Порядку;

інформує суб'єктів системи раннього оповіщення, на постійній основі, а у разі виявлення нових психоактивних речовин — невідкладно, щодо загроз, виявлених на основі інформації, що отримана від систем раннього оповіщення інших країн, Агенції Європейського Союзу з наркотиків, Міжнародного комітету ООН з наркотиків, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Управління ООН з наркотиків і злочинності;

координує здійснення суб'єктами системи раннього оповіщення заходів з реагування на виявлені ризики і загрози для життя і здоров'я населення;

координує та проводить дослідження за напрямом поширеності, основних характеристик щодо вживання відомих та нових психоактивних речовин, а також наслідків їх споживання;

здійснює аналіз тенденції наркотичної ситуації в Україні, зокрема випадки використання лікарських засобів без призначення лікаря, а також аналіз підходів до профілактики, зменшення шкоди, скринінгу, діагностики споживання психоактивних речовин;

розробляє та надсилає до МОЗ пропозиції щодо внесення змін до нормативно-правових актів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, функціонування системи раннього оповіщення, а також зменшення шкоди, діагностики та лікування осіб із психічними та поведінковими розладами внаслідок їх вживання.

12. МВС:

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цієї постанови визначає установу, яка здійснює судово-експертну діяльність, для проведення у межах системи раннього оповіщення лабораторних досліджень зразків нових та відомих психоактивних речовин та підготовки відповідних експертних висновків;

забезпечує узагальнення інформації, отриманої від територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС, Національної поліції та подання до Центру інформації про нові психоактивні речовини, які раніше не були ідентифіковані в Україні, нові явища у незаконному обігу відомих психоактивних речовин, а також інші події, що можуть становити загрозу для здоров'я населення;

забезпечує обмін інформацією з міжнародними організаціями та іноземними органами щодо виявлених нових психоактивних речовин та пов'язаних з ними загроз.

13. Національна поліція:

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цієї постанови визначає структурний підрозділ, відповідальний за виконання функцій в межах функціонування системи раннього оповіщення, взаємодію та обмін інформацією з Європейським поліцейським офісом про появу нових психоактивних речовин в Україні;

надає постійно, а у разі виявлення нових психоактивних речовин — невідкладно, інформацію МВС щодо виявлених нових психоактивних речовин, які раніше не були ідентифіковані в Україні, нові явища у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також інші події, що можуть становити загрозу для здоров'я населення.

14. СБУ:

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цієї постанови визначає установу, що здійснює судово-експертну діяльність, для виконання функцій у межах системи раннього оповіщення щодо проведення лабораторних досліджень зразків нових та відомих психоактивних речовин та підготовки відповідних експертних висновків (далі — уповноважена установа);

забезпечує узагальнення інформації, отриманої від уповноваженої установи, та її подання до Центру, раніше не ідентифікованих в Україні, нових явищ у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також інших подій, що можуть становити загрозу для життя і здоров'я населення.

15. Держмитслужба:

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цієї постанови визначає установу, яка здійснює експертизу та дослідження, для проведення у межах системи раннього оповіщення лабораторних досліджень зразків нових та відомих психоактивних речовин та підготовки відповідних експертних висновків;

забезпечує узагальнення інформації, отриманої від установи, зазначеної в абзаці другому цього пункту, та її подання до Центру, раніше не ідентифікованих в Україні, нових явищ у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також інших подій, що можуть становити загрозу для життя і здоров'я населення.

16. Державне бюро розслідувань надає Центру інформацію про нові психоактивні речовини, які раніше не були ідентифіковані в Україні, нові явища у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також інші події, що можуть становити загрозу для здоров'я населення;

17. Мін'юст:

протягом трьох місяців з дня набрання чинності цієї постанови визначає науково-дослідні установи судових експертиз для виконання у межах системи раннього оповіщення функцій щодо проведення лабораторних досліджень зразків нових та відомих психоактивних речовин, вилучених в установах виконання покарань, для підготовки відповідних експертних висновків;

забезпечує узагальнення інформації, отриманої від установ, що належать до сфери управління Мін'юсту, та надає Центру інформацію щодо виявлених нових психоактивних речовин, які раніше не були ідентифіковані в Україні, нових явищ у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, що можуть становити загрозу для споживачів, загального населення та окремих його груп.

18. Держлікслужба:

забезпечує надання Центру інформації за запитом щодо об'ємів виробництва, ввезення на територію України та вивезення з території України лікарських засобів;

забезпечує надання Центру інформації щодо реалізації аптечними закладами лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини та лікарських засобів, що потенційно негативно впливають на тенденції наркотичної ситуації в Україні;

забезпечує узагальнення та подання інформації до Центру, раніше не ідентифікованих в Україні, нових явищ у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також інших подій, що можуть становити загрозу для життя і здоров'я населення.

19. Держприкордонслужба надає Центру інформацію про нові психоактивні речовини, які раніше не були ідентифіковані в Україні, нові явища у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, а також інші події, що можуть становити загрозу для здоров'я населення.

20. Обмін інформацією у системі раннього оповіщення між її суб'єктами та з уповноваженими органами інших держав і міжнародними організаціями здійснюється відповідно до законодавства України, а також згідно з міжнародними договорами.

21. У разі виявлення в рамках системи раннього оповіщення загроз, пов'язаних із появою або поширенням нових психоактивних речовин чи інших загроз, пов'язаних з об'єктами моніторингу, передбаченими пунктом 6 цього Порядку, суб'єкти системи раннього оповіщення у межах своїх повноважень забезпечують підготовку та вжиття заходів реагування, спрямованих на запобігання або мінімізацію негативних наслідків для життя і здоров'я населення.
